اۋەلگى ماقساتتى ۇمتپاۋ بورىشتى ەستە بەرىك ساقتاۋ

حالىقتى الاڭسىز ەتكەن، رازى ەتكەن جاقسى قۇرىلىستاردى جوبالادى

ـــ جۇڭگو ينجەنەريا اكادەميياسىنىڭ اكادەميگى، شينجياڭ قۇرىلىس جوبالاۋ زەرتتەۋ ورنىنىڭ قۇرمەتتى باستىعى ۋاڭ شياۋدۇڭ تۇرالى

جانىمزداعى ۇلگىلەر

□ ءتىلشىمىز ۋاڭ يۇيجاۋ

"مەنىڭ اۋەلگى ماقساتىم ـــ جاقسى ساۋلەتشى بولىپ، شينجياڭعا اناعۇرلىم جاقسى قۇرىلىستاردى جوبالاۋ، وسىلاي دەستەي السام ومىردە ەش وكىنىشىم بولماس ەدى". جۇڭگو ينجەنەريا اكادەميياسىنىڭ اكادەميگى، شينجياڭ قۇرىلىس جوبالاۋ زەرتتەۋ ورنىنىڭ قۇرمەتتى باستىعى ۋاڭ شياۋدۇڭ وسى ءسوزدى ۇنەمى اۋزىنان تاستامايدى.

1963 ـ جىلى ۋاڭ شياۋدۇڭ شي ـ ان مەتاللۇرگيا قۇرىلىس شۇەيۇانىنان (قازىرگى شي ـ ان قۇرىلىس عىلىم ـ تەحنيكا داشۇەسى) قۇرىلىس ماماندىعى بويىنشا وقۋ تاۋسىپ، تىزىمدەلگەندەگى ءبىرىنشى تىلەگى بويىنشا شينجياڭعا كەلىپ قۇرىلىس قىزمەتىمەن شۇعىلدانىدى. ۋاڭ شياۋدۇڭ قازىرگە دەيىن قۇرىلىس جوبالاۋ مەن نازارياۋ زەرتتەۋدىڭ ءبىرىنشى شەبىندە شوعىلدىلىكپەن قىزمەت ىستەپ، پارتيانىڭ كەزدە بەرگەن داڭقتى سەرتىن ءوزىنىڭ ءىس جۇزىندەگى ارەكەتىمەن ءتۇسىندىرىپ كەلەدى.

■ شينجياڭنىڭ قۇرىلىستارىن زەر سالا جوبالادى

شينجياڭنىڭ قۇرىلىس جوبالاۋ زەرتتەۋ سالاسىنا كىرگەن سوڭ، ۋاڭ شياۋدۇڭ ءوزىنىڭ تۇندىلارىندا باستان ـ ياق "قۇرىلىس مادەنيەتى" جونىندە وي جۇگىرتۋگە جانە ونى امالياتتا ايگىلەۋگە نازار اۋدارادى.

1989 ـ جىلى ۋاڭ شياۋدۇڭ كۇشار اۋدانىنىڭ كۇسان قوناق ءۇيىن جوبالاي باستادى. كۇسان قوناق ءۇيىنىڭ كەڭىستىكتەگى جانە جازىقتىقتاعى جالپىلىق ورنالاسۋىندا ۋاڭ شياۋدۇڭ جەرگىلىكتى ورنىنىڭ ەرەكشەلىگىنەن ۇلگى الىپ، اۋلا ۇلگىسىندەگى نەگىزگى جۇلگەنى قوناق ءۇيدىڭ ورنالاسۋىنا پايدالاندى، سوندماي ـ اق ءجۇزىم سورەسى استىندىعى ءان ـ ءبي الاڭىن جوبالادى. "مۇندا قۇاڭ، ىستىق ءوڭىردىڭ اۋا الماسترۋ جانە تەمپەراتۋرانى تومەندەتۋ قاجەتتى قاناعاتتاندىرىلىپ قانا قويماي، جەرگىلىكتى ورىننىڭ ءداستۇرلى تۇرمىس ادەتى دە ەسكەرىلگەن"، ـ دەدى ۋاڭ شياۋدۇڭ.

شينجياڭ حالقارالىق ۇلكەن بازارىن جوبالاۋدا، مول مادەنيەت بايلىعىنا سايكەس، ۋاڭ شياۋدۇڭ "الۋ پرينسيپىن" قولدانىپ "شينجياڭ"دى وزەك ەتكەن ەلەمەنتتى تاڭدادى؛ جارتى كۇمبەزدى، كۇمبەز توبەنى، تەگىس ۇشكىل كۇمبەزدى كوپتەپ قايتا ـ قايتا پايدالاندى؛ شينجياڭنىڭ ءداستۇرلى قۇرىلىستارىنىڭ سىرتقى قابىرعاسىن كوركەمدەپ جىناۋ نانىڭ قىشى سياقتىلاردى قولداندى. 2003 ـ جىلى شينجياڭ حالقارالىق ۇلكەن بازارى سالىنىپ بولىپ، ءۇرىمجى قالاسىندا بوگەنالىي بولەك قۇرىلىسقا اينالدى.

■ قاشقار كونە قالاسىن دەن قويا جاڭالادى

50 نەشە جىلدان بەرى، ۋاڭ شياۋدۇڭ ءوزى جەتەكشى بولىپ جوبالاعان نىساندار ساناپ تاۋىسقىسز، مۇنىڭ ىشىندە جۇرت نازارىن اۋدارعانى، ارينە، قاشقار كونە قالاسىن جاڭالاۋ.

قاشقار كونە قالاسىندا ۇيلەردىڭ كوبى توپىراقتان سوعىلعان ۇيلەر، تالاي جىلدار بويى جوندەلمەگەندىكتەن جەر سىلكىنىسى سياقتى جاراتىلىستىق اپاتتارعا توزە المايتىن ەدى. 2008 ـ جىلى ۋاڭ شياۋدۇڭ ۇسىنىس بويىنشا قاشقار كونە قالاسىنا الدىڭعى مەرزىمدە دالەلدەۋ جۇرگىزىپ، قاشقار كونە قالا رايونىندا ارا ـ عوجاگۇزەر كوشەسىن قورعاۋ، جاڭالاۋ سناق قىزمەتتەرىن ىستەدى.

تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋدەن كەيىن، ۋاڭ شياۋدۇڭ "ادامعا قۇرمەت ەتۋ، قوعامعا قۇرمەت ەتۋ، تاريحقا قۇرمەت ەتۋ، قورشاعان ورتاعا قۇرمەت ەتۋ" ىستىدى جاڭالاۋ وي جەلىسىن قالىپتاستىرىپ، جاڭا جوندەلگەن ۇيلەردىڭ جەر سىلكىنىسىنە توزىمدىلىك دارەجەسىنىڭ 8.5 بالدىق حاۋىپسىزدىك تالابىنا جەتۋىنە كەپىلدىك ەتۋ نەگىزىندە، بۇرىنعى ۇيلەردىڭ كەلەبەتىن ساقتادى، تۇرعىندار دىڭ سول جەردىڭ وزىنە قايتا كوشىپ كەلۋى نەگىز ەتىلدى، وتباسىلار جوبالاۋعا ات سالىستى.

"قاشقار كونە قالا رايونىنىڭ ارا ـ عوجاگۇزەر كوشەسىن جاڭالاۋ" نىسانى 2 ـ كەزەكتى جۇڭگو قۇرىلىس مەدياسىلىعىنىڭ تۇرعىن ءۇي قۇرىلىسى ەرەكشە سىلىعىنا يە بولدى، وسى سىلىققا يە بولۋى جوندەۋ ۇيىمداستىرۋ القاسىنىڭ رەسمي سايتى: قاشقار كونە قالا رايونى ارا ـ عوجاگۇزەر كوشەسىن جاڭالاۋدا بۇرىنعىداي ۇكىمەت بارلىعىن كوتەرەمەگە الۋدا داعدىلى ءادىستى بۇزىپ، ءاربىر وتباسى جوبالاۋعا ات سالىسىپ، تۇرعىندار دىڭ تۇرمىستىق ەرەكشەلىككە باي ءوز وتباسىلارىنىڭ مۇراتىن تولىق جۇزەگە اسىرۋىنا مۇمكىندىك جاسالعان. جوبادا كونە ۇيلەردىڭ جەر سىلكىنىسىنە توزىمدىلىگى، يقۇاتى سياقتى جاقتاردا كونە تۇرعىندار دىڭ قاجەتىن قاناعاتتاندىرۋعا مۇمكىندىك بەرگەن قاتار، كونە قالا رايونىنىڭ كەلبەتى وتە تاماشا ساقتالعان، ـ دەپ سەبەپ كورسەتتى.

■ جاسامپازدىق بەتالىسىن زەر سالا قاراستىردى

ۋاڭ شياۋدۇڭ قۇرىلىس جاسامپازدىعىندا وڭىرلىك مادەنيەتكە مۇراگەرلىك ەتۋ مەن ونى جالعاستىرۋعا باستان ـ ياق تاباندىلىق ونىڭ كاسىپ سالاسىنىڭ مويىندالۋىنا يە بولۋداعى تەتككە اينالدى.

1999 ـ جىلى ۋاڭ شياۋدۇڭ شينجياڭ قۇرىلىس جوبالاۋ زەرتتەۋ ورنىنىڭ باستىعى مىندەتىنەن شەگىنىپ، ءۇزىنىڭ جۇمىس كەڭىسىن قۇرىپ، قۇرىلىس جاسامپازدىعىن جالعاستىردى. ول حۇڭشان دەنە تاربيە سارايى، شينجياڭ مۇراجايى سياقتى كوپتەگەن تۇندىلاردى جوبالادى ءارى حالقارالىق قۇرىلىس قوعامى جاعىنان بەرىلەتىن "روبەرت ماتۋ" سىلىعىنا (ادامزاتتىڭ قونىس ورناسىن جاقسارتۋ سىلىعى)، ەلىمىزدىڭ ساۋلەتشىلىگىنىڭ ەڭ جوعارى داڭقى سىلىعى ـــ لياڭ سىچىڭ قۇرىلىس سىلىعىنا داڭقىن يە بولدى. ۋاڭ شياۋدۇڭ بۇلارمەن قاناعاتتانىپ قالماي، جاقسى تۇندىلاردى جوبالاۋعا ونان ارى دەن قويدى.

كاسىپ سالاسىنىڭ شينجياڭنىڭ قۇرىلىس جاسامپازدىعىنا نازار اۋدارۋى ەڭ جوعارى ورلەۋگە كوتەرىلۋىمەن قاتار، جاڭا الاڭداۋ مەن ءۇمىت پايدا بولدى: شينجياڭنىڭ قۇرىلىس جاسامپازدىعىن انا ءۇرلىم جوعارى دەڭگەيگە كوتەرۋدە تاڭبالاردى قولدانۋمەن عانا توقتاپ قالۋعا بولمايدى. ۋاڭ شياۋدۇڭنىڭ نازارىندا، بۇل بيىكتەن ءوتۋ وتە قيىن ەدى، ءىراق ول استە شەگىنگەن جوق.

الدىڭعى عاسىردىڭ 90 ـ جىلدارىنان باستاپ، ۋاڭ شياۋدۇڭ تۇندىلارىندا تاڭ بالانۇدان اسپە تۇسۋگە ۇمتىلىپ، ءداستۇرلى قۇرىلىستاردىڭ گەنى ارقىلى جاڭالادى. مىسالى، ىلە ۇلكەن تەاترحاناسى نىسانىندا، ول جەرگىلىكتى مادەنيەت كوزقاراسىن، ەستەتيكالىق قىزىعۋشىلىقتى، گۇمانيتارلىق سالت ـ سانانى ءار ءتۇرلى قۇرىلىس تىلىمەن شوعىرلى تۇردە بەينەلەۋگە ۇمتىلدى. قۇرىلىس تۇندىلارىندا ول كلاسسيكالىق ءداستۇرلى قۇرىلىس ءتىلى مەن كەڭىستىكتەگى قۇراۋ قاعيداسىن قولدانۋ جونىندە ۇزدىكسىز زەرتتەۋ جۇرگىزىپ، ەڭ از تاڭبامەن وسىزامانداۋدى ۇشتاستىرىپ، قۇرىلىس شوعىرىنىڭ تارتىمدىلىعىن ساۋلەلەندىردى.

مول تاجىريەلەر توپتاسا دا، ۇزدىكسىز جاڭالىق اشۋ، تىڭنان تۇرەن سالۋ ۋاڭ شياۋدۇڭنىڭ تالىقپاي تالپىنۋ نىساناسى بولدى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

مۇنىڭ ىشىندە ءبىر ساعاتقا جالعاسىتىن اسكەري پارات جاتتىعۋىندا اسكەردى كۇزدەن كەشىرۋ، سالتانات قاتارى جاتتىعۋى ءتۇيىندى تۇردە جۇرگىزىلگەن. بۇقارالىق شەرۋ جاتتىعۋىندا جىناۋ ـ تاراۋ، جالپى توپتىق ءجۇرىپ ءوتۋ، سوندماي ـ اق بىرلەسكەن اسكەري ورىستەرمەن، حور ۇيىرمەسىمەن سايكەسۋى، اسكەري پارات قاتارىمەن، بىرلەسكەن ويىن ـ ساۋىق قيمىلمەن ىلگەرى ـ كەيىن ۇشتاسۋى ءتۇيىن بولعان. بىرلەسكەن ويىن ـ ساۋىق قيمىلىندا نەگىزگى تاقىرىپتىق ونەر كورسەتۋ جانە ورتالىق تۇيىندە بىرلەسكەن ويىن ـ ساۋىق ونەر كورسەتۋ جاتتىعۋى جاسالىپ، ونەر كورسەتۋشىلەر الاڭ ـ ورىنعا جاتىلىپ، وت شاشۋ ويىنى مەڭگەرۋ جۇيەسى ناقپا ـ ناق سناق وتكىزگەن.

بۇل رەتكى جاتتىعۋدا قۇتتىقتاۋ قيمىلدارىنىڭ جالپى ءتارتىبىنىڭ، وزەكتى فاكتورلاردىڭ ىشكى ۇشتاسۋى ءتۇيىندى تۇردە سايكەسترىلىپ، ءار جاقتىڭ ۇيىمداستىرۋ، قاماتاماسىز ەتۋ جانە قولباسشىلىق ەتۋ، جۇرگىزۋ قىزمەتى تەكسەرىلىپ، جاتتىعۋ مينۋتتىق دالدىكپەن جۇرگىزىلىپ، ءتارتىپتى ۇيىمداستىرىلىپ، مەجەلى نىساناعا جەتتى. بەيجيڭ قالاسىنىڭ قاتىستى جاعى بۇل رەتكى كەشكى جاتتىعۋ قيمىلىنىڭ قالىڭ قالا تۇرعىندارىنىڭ ءتۇسنۇى مەن قولداۋىنا يە بولعاندىعىن ايتىپ، ارنايى تۇردە شىن جۇرەكتەن العىس ايتاتىندىقتارىن ءبىلدىردى.

ەركىن ساۋدا رايونى رەفورماسىنىڭ 102 سناق ءتۇيىنى تاجىريەسى رايونمىزدا تياناقتاندىرىلدى

(باسى 1 ـ بەتتە)

بۇرىن سەرىكتەستىك كەدەڭگە مالىمدەۋ ەدە 2 ادامدى، ءسوزسىز، راسىماتتاردى ارناۋلى بىترۋگە ورنالاستىراتىن، ءبىر ساۋدا ءتۇرى اۋماقتان شىققاننان تارتىپ شەكارادان شىققانعا دەيىن، تۇتاس بارىس جىنى 4 تە 5 ساعات ۋاقىتپەن ىستەلەتىن. قازىر حالقارالىق ساۋدا جالاڭ تەرەزەسىندە مالىمدەۋگە ءوتىنىش ەتەمىز، بۇكىل بارىسى قاعازسىز ىستەلەدى، نەبارى ءبىر ساعاتتا ـ اق ىستەلپ بولادى. جاڭ شانگۋاڭ تىلشىگە مىناداي ءبىر ەسەپ جاساپ بەردى، تەك بىلتىر ءبىر جىلدا كۇشىنەن قالدىرىلعان كۇالىكتەردىڭ اقىسى 20 دا 30 مىڭ يۋان بولدى، مۇندا ادامداردىڭ ەڭبەكاقىسى، ۋاقىت ۇزىندىك قۇنى، سوندماي ـ اق جۇك اۋتوكولىكتەرىنىڭ ءتۇرلى اقىسى سياقتىلار ەسەپكە الىنادى.

2018 ـ جىلى اۋتونومياليق رايونىمىز «بۇكىل شينجياڭداعى جالپىلىق قورعاماسى» اۋماعىندا تەڭىز جاعالاۋىنداعى ەركىن ساۋدا سناق رايونى رەفورماسى جاساۋ، ەسىك اشۋ تاجىريەلەرىن كوشىرىپ جالپىلاستىرۋ جونىندەگى جەتەكشى پىكىر»دى جاريالاپ، بۇكىل رايونىمىزداعى جالپىلىق قورعاماسى باجى اۋماعى سياقتى ءتۇيىندى وڭىرلەردە تەڭىز جاعالاۋىنداعى ەركىن ساۋدا سناق رايوندارىنىڭ رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۋ داعى تاماشا تاجىريەلەرىن، تاماشا ادىستەرىن كوشىرىپ، جالپىلاستىرىپ، ەل مىندەتىگى، حالقاراداعى وزىق ەرەجەلەرگە تۇرالانىپ، ءۇرىمجى، قاشقار، الاتاۋ جالپىلىق قورعاماسى باجى اۋماعى، جۇڭگو ـ قازاقستان قورعاس حالقارالىق شەكارالىق سەلبەستىك ورتالىعى جانە جۇڭگو جاقتىڭ سايكەستى ءوڭىرى سياقتى ءتۇيىندى وڭىرلەرگە اناعۇرلىم ۇلكەن رەفورما جاساۋ ۋزىندىك ۇقىعىن بەرىپ، ەسىك اشۋ ارقىلى رەفورما جاساۋدى جەبەۋدى، دامۇدى جەبەۋدى، جاڭالىق اشۋدى جەبەۋدى تالاپ ەتتى.

ءۇرىمجى كەدەڭنەن قاراستى ءۇرىمجى ـ سانجى كەدەڭنەن باقىلاۋ ـ باسقارۋ 3 ـ ءبولىمىنىڭ باستىعى سۇڭ ۇي مىنالاردى ءبىلدىردى: وسى بىرنەشە جىلدا، ءۇرىمجى جالپىلىق قورعامالى باجى اۋماعى باقشا رايونىنىڭ ەرەكشەلىگىنە بايلانىستىرىپ، كوپتەگەن ەركىن ساۋدا رايونى كەدەڭنىڭ باقىلاۋ ـ باسقارۋدا جاڭالىق اشۋ تاجىريەلەرىن بەلگىلەندى ـ كەيىندى كوشىرىپ، جالپىلاستىردى، جۇيەدەن "الدىمەن اۋماقتان شعارۋ، ودان كەدەڭگە مالىمدەۋ"، "كاسپىرىننىڭ سەنىمدىلىگىن باسقارۋ" سياقتىلاردى قامتىدى. كەلەسى قادامدا قاتىستى مەحانيزمدەردى ۇزدىكسىز قاراستىرىپ، كەمەلدەندىرىپ، كەدەڭنەن ءتۇتىدى قولايلىلاستىرۋ دەڭگەيىن اناعۇرلىم وسىرەمىز.

(باسى 1 ـ بەتتە)

وسى زامانعى ينفورماتسيا تەحنيكاسى مەن ۇلكەن ساندى مالىمەتتەن پايدالانىپ، بۇرىنعى اكىمشىلىك تەكسەرىپ بەكتۇ جۇيەسىنىڭ دارەجەسىن جوعارىلاتىپ، وزگەرتىپ، اكىمشىلىك رۇقساتىن ىستەرىنىڭ تۇتاس بارىسىن مالىمدەۋدى جانە تەكسەرىپ ـ بەكتۇدى تۇگەلمەن ەلەكترونداستىرادى.

اۋتونومياليق رايوندىق تۇرعىن ءۇي جانە قالا، اۋىل قۇرىلىسى مەڭگەرمەسى «بىلىكتىلىگىن تەكسەرىپ بەكتۇگە قاتىستى قۇلاق قاعىس ەتۋ ۇادە ءتۇزىمىن جولعا قويۋ جونىندەگى ۇقتىرۋدى» ارناۋلى ءتۇسىرىپ، قۇرىلىس تۇرىندەگى كاسىپىرىننداردىڭ بىلىكتىلىگىن تەكسەرىپ بەكتۇگە قاتىستى ماڭىزدى حۇجاتتاردا ءوز تاراۋىنىڭ ينفورماتسياسىنان ورتاق پايدالانۋ ساندى مالىمەتىن جۇزەگە اسىرىپ، ساندى مالىمەت قامباسىنان تىكەلەي شعارىپ الاتىن بولادى، ساندى مالىمەت قامباسىنان شعارىپ النبايتىن جەكەلەردىڭ سالاۋاتى انقتاماسى، كاسىپتىك اتاق انقتاماسى، قوعامدىق قامسىزداندىرۋ انقتاماسى، وقۋ تاريحى انقتاماسى جانە ناتيجە انقتاماسى سياقتىلارعا قاراتا جاپىپاي ۇادە ءتۇزىمىن اتقارىپ، ءوتىنىش ەتۋشىنىڭ جازباشا فورماداعى ۇادەسى تەكسەرىپ بەكتۇ تاراۋلارى ءوتىنىش ەتۋشىنىڭ ۇادەسىنە نەگىزدەلىپ اكىمشىلىك تەكسەرىپ بەكتۇ ۇيعارىمىن تىكەلەي شعارىپ، كاسىپورىندار مەن جەكەلەردىڭ اۋرتپالىعىن بارىنشا جەڭىلدەتەدى.

اۋتونومياليق رايوندىق تۇرعىن ءۇي جانە قالا، اۋىل قۇرىلىسى مەڭگەرمەسىنىڭ قاتىستى جاۋاپتىسى بىلاي دەپ تانىستىردى: بۇرىنعى اكىمشىلىك تەكسەرىپ بەكتۇ جۇيەسىنىڭ دارەجەسى جوعارىلاتىلىپ، وزگەرتىلگەننەن كەيىن، اۋتونومياليق رايوندىق تۇرعىن ءۇي جانە قالا، اۋىل قۇرىلىسى مەڭگەرمەسىنىڭ ءىس ءبىتىرۋ ۇلكەن زالىنداعى بۇرىنعى 6 تەرەزە، 6 ادامنىڭ حۇجات قابىلداۋى كەزەكتە ءبىر عانا ءجون سۇراۋ تەرەزەسىنە قىسقارتىلىپ، زالعا ءىس بىتىرگەلى كەلەتىن بۇقارا بۇرىنعى ءار كۇنگى 300 نەشە ادام ـ رەتتەن، كەزەكتە كۇننەن تەك 2 ـــ 3 ادامنىڭ عانا ءجون سۇراي كەلۋىنە قىسقارىپ، حالقتىڭ اۋرتپالىعىن جەڭىلدەتۋ ماقساتى شىنايى جۇزەگە استى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

كوپشىلىكتىڭ تۇرمىسىنىڭ باقىتتى، وتباسىنىڭ تاتۋ ـ ءتاتتى بولۋىن تىلەدى.

تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋدە، چىن چۇانگو قۇمىل قالاسىنىڭ ورنىقتىلىق، داۋۋ دستەرىندە قول جەتكىزگەن ناتيجەلەرىن تولىق تۇراقتاندىردى. ول بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: "ءتورت تانىم"دى كۇشەيتىپ، "ءتورت سەنىم"دى بەكەمدەپ، "ەكىنشى قورعاۋ"دى ورناپ، شي جينپيڭنىڭ جاڭا ءداۋىر جۇڭگوشا سوتسيالىزم ەكونومىكا يدەياسىن ىشكەرىلەي دايەكتىلەندىرىپ، تياناقتاندىرىپ، ناقتى يگەرىپ، شىنايى دستەپ، قايراتتانا العا باسىپ، قۇملدى شينجياڭنىڭ جوعارى ساپالى دامۇ ىنىڭ ماڭىزدى ارتۇ ۇيەگىنە اينالدىرۋعا قۇلشىنۇ كەرەك. جوعارى ساپالى دامۇعا قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، قازىرگى ساپالى دامۇدى قامتاماسىز ەتۋ كەرەك. وتكەل ەكونوميكاسىنا قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، قۇرلىقتىق پورت تيىندەگى زات اينالىمى تورابىن قۇرۇدى تۇتقا ەتىپ، "ەكونوميكالىق وتكەل"دى "وتكەل ەكونوميكاسى"نا اينالدىرۋ كەرەك. ساياحاتتى دامىتۋعا قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، ساياحات كاسىبىن ەكونوميكانىڭ جوعارى ساپالى دامۇىن جەبەيتىن، بۇقارانىڭ كىرىسىن ۇزبەي ارتتىرۋعا جەتەكشىلىك ەتەتىن حالقتى اۋقاتتاندىرىپ، حالقتا يگىلىك جەتكىزۋ كاسىبىنە اينالدىرۋ كەرەك. سۋ بايلىعىنا قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، ەڭ قاتاڭ بولعان سۋ بايلىعىن باسقارۋ ءتۇزىمى مەن وزەن، كول باستىعى ءتۇزىمىن تياناقتاندىرىپ، سۋدى علمي جونگە سالىپ، سۋدى ءبىر تۇتاس جوسپارلاپ باسقارىپ، سۋدى ۇيلەسىمدى دستەتىپ، بەتالدى سۋ دستەتۋ ءتاسىلىن سۋدى شوعىرلى، ۇنەمدەپ دستەتۋ تاسىلىنە قاراي وزگەرتۋدى ىلگەرىلەتۋ كەرەك. ەكولوگيالىق ورىكەنىەتكە قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، تۇنىق سۋ، جاسىل تاۋ ـــ باعالى بايلىق دەيتىن ۇستانىمدى مىقتاپ ورناتىپ، قورعاۋدى الدىڭعى ورىنعا قويۋعا، جان ـ جاقتى جونگە سالۋعا، تۇ باستان جونگە سالۋعا تاباندى بولىپ، اشىق اسپاندى، تۇنىق سۋدى، تازا توپىراقتى قورعاۋ شايقاسىن كۇش سالا ويداعدايى جۇرگىزۋ كەرەك. جاڭالىق اشا دامۇعا قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، جاڭالىق اشۋ مەحانيزمىن كەمەلدەندىرىپ، جاڭالىق اشۋ قابىلەتىن جوعارىلاتىپ، جاڭالىق اشۋ جەتىستىكتەرىنەن ويداعدايى پايدالانىپ، رەفورمادان ومىرشەڭدىك كۇش، قوزعاۋشى كۇش، ونمدىلىك الۋ كەرەك. شارۋاشىلىق ـ ساۋدا ورتاسىنا قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، ۇكىمەتكىلىك دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، قامداۋ جاعىندا ءى قۇرىلىمدىق رەفورمانى تەرەڭدەتىپ، "1 + 3 + 3 + 3" رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۋ" قىزمەت ورنالاستىرۋىن تىڭعىلىقتى ىلگەرىلەتۋ كەرەك. ەنەرگيا بايلىقتارىنا قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، جوبامەن جەتەكشىلىك ەتۋگە، رەتتى اشۋعا، جان ـ جاقتى قولدانۋعا، اينالمىدى دامۇعا تاباندى بولىپ، ەنەرگيا بايلىق باسىمدىعىن ەكونوميكانى دامىتۋ باسىمدىعىنا شىن مانىندە اينالدىرۋ كەرەك. نىسان قۇرىلىسىنا قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، نىسان قۇرىلىسىنىڭ "بۇيداسىن" مىقتاپ ۇستاپ، نىسان ارقىلى دامۇعا جەتەكشىلىك ەتۋ، دامۇعا دەم بەرۋ، دامۇدى قامتاماسىز ەتۋ كەرەك. وتكەل ەكونوميكاسىنا قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، قۇرلىقتىق پورت تيىندەگى زات اينالىمى تورابىن قۇرۇدى تۇتقا ەتىپ، "ەكونوميكالىق وتكەل"دى "وتكەل ەكونوميكاسى"نا اينالدىرۋ كەرەك. ساياحاتتى دامىتۋعا قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، ساياحات كاسىبىن ەكونوميكانىڭ جوعارى ساپالى دامۇىن جەبەيتىن، بۇقارانىڭ كىرىسىن ۇزبەي ارتتىرۋعا جەتەكشىلىك ەتەتىن حالقتى اۋقاتتاندىرىپ، حالقتا يگىلىك جەتكىزۋ كاسىبىنە اينالدىرۋ كەرەك. سۋ بايلىعىنا قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، ەڭ قاتاڭ بولعان سۋ بايلىعىن باسقارۋ ءتۇزىمى مەن وزەن، كول باستىعى ءتۇزىمىن تياناقتاندىرىپ، سۋدى علمي جونگە سالىپ، سۋدى ءبىر تۇتاس جوسپارلاپ باسقارىپ، سۋدى ۇيلەسىمدى دستەتىپ، بەتالدى سۋ دستەتۋ ءتاسىلىن سۋدى شوعىرلى، ۇنەمدەپ دستەتۋ تاسىلىنە قاراي وزگەرتۋدى ىلگەرىلەتۋ كەرەك. ەكولوگيالىق ورىكەنىەتكە قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، تۇنىق سۋ، جاسىل تاۋ ـــ باعالى بايلىق دەيتىن ۇستانىمدى مىقتاپ ورناتىپ، قورعاۋدى الدىڭعى ورىنعا قويۋعا، جان ـ جاقتى جونگە سالۋعا، تۇ باستان جونگە سالۋعا تاباندى بولىپ، اشىق اسپاندى، تۇنىق سۋدى، تازا توپىراقتى قورعاۋ شايقاسىن كۇش سالا ويداعدايى جۇرگىزۋ كەرەك. جاڭالىق اشا دامۇعا قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، جاڭالىق اشۋ مەحانيزمىن كەمەلدەندىرىپ، جاڭالىق اشۋ قابىلەتىن جوعارىلاتىپ، جاڭالىق اشۋ جەتىستىكتەرىنەن ويداعدايى پايدالانىپ، رەفورمادان ومىرشەڭدىك كۇش، قوزعاۋشى كۇش، ونمدىلىك الۋ كەرەك. شارۋاشىلىق ـ ساۋدا ورتاسىنا قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، ۇكىمەتكىلىك دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، قامداۋ جاعىندا ءى قۇرىلىمدىق رەفورمانى تەرەڭدەتىپ، "1 + 3 + 3 + 3" رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۋ" قىزمەت ورنالاستىرۋىن تىڭعىلىقتى ىلگەرىلەتۋ كەرەك. ەنەرگيا بايلىقتارىنا قاتىستى دستەردى ويداعدايى دستەۋگە كۇش سالىپ، جوبامەن